

Klima-aldaketa gertatzen ari da?

Batzuek oraindik sinisten ez badute ere, gure artean asko hazi da gertatzen ari dela pentsatzen dutenen kopurua.

Aurkezpena:

Gai horri buruz, ariketa hauek egingo ditugu:

- Esaldiak egia ala gezurra diren asmatu.
- Bideoa ikusi eta erantzun zuzena zein den aukeratu.
- Testua irakurri eta hutsuneak bete.
- Ehunekoak landu.
- Taldean jarri eta eztabaidatu.

Egia ala gezurra?

Zure ustez, ondorengo esaldi hauek egia ala gezurra dira?

- Euskal Autonomia Erkidegoko biztanleen % 90ek uste dute klima-aldaketa gertatzen ari dela.
- Gure kontsumo-ohiturek ez dute zerikusirik klima-aldaketan.
- Euskal gizartea gero eta sentsibilizatuago dago klima-aldaketaren inguruan.

Ikusi bideoa

Klima-aldaketari buruz hitz egiteko, Aiala Zubieta biologoa elkarrizketatu dugu. Ikusi "Klima-aldaketa gertatzen ari da?" bideoa eta aukeratu zein den erantzun zuzena:

<https://labur.eus/V8Sf6>

Euskal Herrian eremu bat baino gehiago dago?

- ☐ Bai, klimari dagokionez.
- ☐ Bai, naturari dagokionez.
- ☐ Bi erantzunak zuzenak dira.

Klima-aldaketak berdin eragin du Euskal Herriko iparraldean eta hegoaldean?

- ☐ Ez, iparraldean itsasoa dagoelako eta hegoaldean ez.
- ☐ Bai, orohar gauza bera gertatzen ari da.
- ☐ Ez, modu oso desberdinean eragin du.

Zein da Arabako Errioxako eta Nafarroa hegoaldeko ekonomiaren motorra?

- ☐ Hainbat jarduera.
- ☐ Klima-aldaketari lotutako guztia.
- ☐ Ardogintza.

Klima-aldaketari aurre egiteko neurriak esan ditu Aialak; hauetatik zein ez du aipatu?

- ☐ Argi naturala ahal dugun guztietan erabili.
- ☐ Ahal dugun leku guztietara oinez joan.
- ☐ Etxebizitza urtean zehar 21 gradutan mantendu.

“Urte batzuk gibelera, bazegoen jendea ez zuena sinesten”. Zer esan nahi du beltzez dagoenak?

- ☐ Atzera.
- ☐ Bitartean.
- ☐ Aurrera.

"Lehen baino jende gehiago kezkatzen du orain klima-aldaketak".

- ☐ Gezurra.
- ☐ Egia.
- ☐ Lehen adina, zifra ez da aldatu.

Irakurri testua

“Klima-aldaketa gertatzen ari da?” testua irakurri eta aukeratu hutsuneetan zein den erantzun zuzena. Horren bidez, ehunekoak landuko ditugu:

Aukerak:

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
% 90k	% 80ak	% 50ak	% 95ak	% 92a	% 80k	% 59a	% 95ek
% 90	% 80	% 50ek	% 95ek	% 92	% 80ak	% 59ak	% 95ak
% 90ek	% 80a	% 50k	% 95k	% 92ko	% 80ek	% 59	% 95a

Bardeak, Bizkaiko kostaldea, Arabako Errioxa edo Nafarroa Behereko zelaiak. Hainbat paisaia ditugu Euskal Herrian, natura eta meteorologia asko aldatzen baitira Iparraldetik Hegoaldera; Donostiatik Erriberara. Paisaia aldatzen den bezala, eguraldia ere aldatu dela nabaritu dute leku guztietan, edo zuk ez duzu hala uste?

Euskal Autonomia Erkidegoko biztanleen (1) uste dute klima-aldaketa gertatzen ari dela, eta herritarren (2) kezkatuta daude ingurumen-arazo horrekin. Biztanleen (3) uste dute lehorteak, bero-boladak edo urtaroen artean dauden aldaketa eskasak direla klima-aldaketaren ondorio batzuk. Eusko Jaurlaritzak egin duen inkesta batek argitaratu ditu datu horiek guztiak. Beraz, euskaldunok buruan dugun gai bat da eta Euskal Herrian gertatzen ari dela argi dugu.

“Klima-patroiak nahasi egin dira: prezipitazioan edo tenperaturaren aldaketak eman dira”, azaldu digu Aiala Zubieta biologoak. Berak Enea aholkularitza-enpresan egiten du lan: ingurumen eta mugikortasun-arloan aritzen dira, eta hainbat udali iraunkortasun-politikak planifikatzen eta ebaluatzen laguntzen diete. Gainera, klima-aldaketarekin zerikusi zuzena duten proiektuak ere garatzen dituzte.

SORTZEKO ARRAZOIAK

Naturaren ziklo-aldaketek edo gizakiak ote du eragina klima-aldaketan. Azken horren inguruan mintzatu da Aiala: “Erregai fosilak kontsumitzen ditugu, eta horiek berotegi-efektua areagotzen dute. Gure planeta berotzen ari gara, eta ondorioak era askotakoak dira: itsaso-mailaren igoera, biodibertsitatearen galera...”.

EAEko biztanleen (4) energia berriztagarri gehiago garatu beharko liratekeela (eolikoa edo eguzkiarena, adibidez) pentsatzen dute; (5) garraio publikoa bultzatzearen alde daude; eta (6) ibilgailu elektrikoaren erosteta irtenbiderik onena dela uste dute. “Eguneroko ohitura asko birplanteatu behar ditugu, bestela ez baitago zereginik”.

EGUNEROKOAN ZER EGIN

Goizean jaiki, argia piztu, dutxa hartu, lanera edo eskolara joan, berogailua piztu... Erabaki horiek guztiak hartzen ditugunean, kliman eragiten ari gara. "Gure kontsumo-ohiturek ere zerikusia dute. Almeriatik ekarritako tomatea erosten badugu, hainbat gauza hartu behar ditugu kontuan: ez dakigu ekoizteko produktu kimikoak erabili dituzten, plastikoan bilduta erosiko dugun, kamioiez garraitu duten...", azaldu digu.

Horren aurrean, hainbat neurri har ditzakegu: bertako produktuak erosi, garraio publikoa erabili eskolara edo lantokira joateko; berogailua beti 21 gradutan izan neguak iraun bitartean; ahal den neurrian argi naturala erabili... Inkestan parte hartu dutenen (8) guztiz ados daude gehien kutsatzen duten ibilgailuei zergak ezartzearekin; (9) energia berriztagarri gehiago garatu nahi dituzte eta % 80k ibilgailu elektrikoek garrantzia azpimarratu dute.

"Eguneroko aukera txiki horietan pentsatu ondoren, aldatzea da gakoa". Hala ere, herritar askok aitortu dute ez dutela ezer egiten, erosokeriagatik eta denbora faltagatik. Beste askoren ustez, neurriak hartzea enpresen edo administrazio publikoaren ardura da. Beraz, beraiek ere ez dute ezer egingo.

Aialak arazoari aurre egiteko aukera ikusten du: "Adituen arabera, biodibertsitatea eta laborantza galtzen ari dira, itsaso-maila igotzen ari da, pertsonen osasunean ere eragina izango du, asma edo alergiak bezalako gaixotasunak sortuko baititu... Bestalde, erakundeak, horien artean udalak, gaia lantzen ari dira, herritarrek gero eta kontzientziatuago daude... Beraz, klima-aldaketari aurre egiteko gai izango garela uste dut".

Zure ustez, zer gertatuko da? Neurririk hartzen duzu zure egunerokoan? Zein? Beste zerbait egin dezakezula uste duzu? Norena da erantzukizuna?

Ehuneakoak

Irakurri dugun testuan hainbat portzentaje agertzen dira, eta horiek modu egokian erabiltzeko, hauek har itzazu kontuan:

-Sinboloaren euskal izena **EHUNEKO** da.

-Portzentajea emateko, horrela jarri behar da: **% + zenbakia + atzizkia mugagabea** (lotuta, marraztorik gabe).

-**ADITZA**: multzoa plurala bada, pluralean; singularra bada, singularrean. Adibidez:

Ikasleen % 75ek gaintu dute azterketa.

Aurrekontuaren % 15 ez du gastatu oraindik.

Hori kontuan hartuta, esaldi hauek zuzenak ala okerrak diren adierazi:

	Zuzena	Okerra
-Biztanleen % 20 irakurri zuten liburu hori.		
-Gizpuzkoarren % 20a lanagatik kezkatuta bizi da.		
-Aurrezki Kutxak % 18ko hazkundera izango du.		
-Senideen artean herenak du gaixotasun hori; % 60ek gutxi gorabehera.		

Eta zuk?

Elkartu taldetxotan eta erantzun galdera hauei:

- Klima-aldaketak kezkatzen zaitu? Zergatik?
- Zure egunerokotasunean klima-aldaketari aurre egiteko neurriren bat hartzen duzu? Zein?
- Geratu daitekeen fenomeno bat dela uste duzu?
- G20a osatzen duten herrialdeek Parisko Hitzarmena sinatu zuten klima-aldaketari aurre egiteko. Horrelako hitzarmenak garrantzitsuak direla uste duzu?

Zuzenketa-orria

Ikusi bideoa

Euskal Herrian eremu bat baino gehiago dago?

✓ Bi erantzunak zuzenak dira.

Klima-aldaketak berdin eragin du Euskal Herriko iparraldean eta hegoaldean?

✓ Ez, modu oso desberdinean eragin du.

Zein da Arabako Errioxako eta Nafarroa hegoaldeko ekonomiaren motorra?

✓ Ardogintza.

Klima-aldaketari aurre egiteko neurriak esan ditu Aialak; hauetatik zein ez du aipatu?

✓ Etxebizitza urtean zehar 21 gradutan mantendu.

“Urte batzuk gibelera, bazegoen jendea ez zuena sinesten”. Zer esan nahi du beltzez dagoenak?

✓ Atzera.

“Lehen baino jende gehiago kezkatzen du orain klima-aldaketak”.

✓ Egia.

Irakurri testua

1- % 90ek / 2- % 80 / 3- % 50ek / 4- % 95ek / 5- % 92 / 6- % 80k / 7- % 59 / 8- % 95ek

Ehunekoak

	Zuzena	Okerra
-Biztanleen % 20 irakurri zuten liburu hori.		X
-Gizpuzkoarren % 20a lanagatik kezkatuta bizi da.		X
-Aurrezki Kutxak % 18ko hazkundea izango du.	X	
-Senideen artean herenak du gaixotasun hori; % 60ek gutxi gorabehera.		X

Transkripzioa

1. Zer eragin du klima-aldaketak Euskal Herrian?

Euskal Herria, azken finean, agitz eremu dibertsoa da: iparraldea eta hegoaldea agitz diferenteak (desberdinak) dira, bai natura aldetik, bai bertan ematen diren meteorologia baldintzengatik eta abar. Orduan, aukera desberdinak daude; aldaketa klimatikoak desberdin eragiten du bai iparraldean bai hegoaldean. Adibidez, iparraldean lehen erran dugun itsasoaren igoera horrek, eta gainera olatuak gero eta handiagoak eta maizago gertatzen direnez, 2014an hemen Donostian bertan gertatu ziren gertaeren antzekoak gerta daitezke, gero eta maizago: txikizio guzti horiek (horiek guztiak) olatuengatik eta abar, Donostian eta euskal kosta (kostalde) guztian. Eta hegoaldean, adibidez, hegoaldea agitz lotuta dago nekazaritzarekin, bai Nafarroa hegoaldea baita Arabar Errioxa (Arabako Errioxa) ere, mahastiekin lotuta dago, bertan ardoa ekoizten da eta mahasti horietan ere dagoeneko aldaketa klimatikoaren eragina nabaritzen ari da. Kontuan hartu behar da hori ere tokiko ekonomiaren motore (motorra) bat dela, ardogintzaren jardura guztia.

2. Klima-aldaketari aurre egiteko zer neurri har genezake?

Ikastetxera, edo lantokira, edo erosketak eta, oinez egiteko ohitura hartzen ahal dugu; etxebizitza orain neguan mantendu, 21 gradurekin mantentzea nahikoa izaten da, batzuetan, gehiago igotzen dugu tenperatura hori eta 21 gradutan berez, konfort-maila egoki batean mantentzen ahal gara; energia, argiak ahal den heinean, argi naturala erabili; gero, azken finean, gure bizimodua pixka bat birplanteatu edo: zer kontsumo egiten dugun, non egiten ditugun erosketak, nola erosten dugun... Azken finean, guzti hori (hori guztia) pixka bat birplanteatu eta bakoitzak egitea ahal duena.

3. Klima-aldaketak euskaldunok kezkatzen gaitu?

Azken aldian, ematen du gizartea gero eta sentsibilizatuago dagoela bai ingurumen gaietan bai, beraz, aldaketa klimatikoan baita ere. Komentatu erkidego mailan gai honen inguruan egin den inkesta baten emaitzak atera direla, eta emaitza horien arabera, erraten da biztanleriaren % 90ak (ek) sinesten duela edo pentsatzen duela egitan gertatzen ari dela aldaketa klimatikoa. Zeren orain dela urte batzuk gibelera, bazegoen jendea ez zuena sinesten, edo “asmakizun bat zela” eta horrelako gauzak erraten zituen. Baina orain hori, ematen du % 90ak (ek) bai pentsatzen duela gertatzen ari dela eta gainera, % 80 kezkatuta agertzen da gai honekin.